

Lomu spēles “Ūdenstopija” stratēģija un noteikumi

Spēle “Ūdenstopija” ir stratēģiska lomu spēle jauniešiem. Spēles mērķis ir sasniegt labu ūdens kvalitāti līdz 2027. gadam. Šāds mērķis ir noteikts arī Latvijai, kā daļai no Eiropas, likumīgi saistošajā dokumentā “*Water Framework Directive*”. Tomēr šobrīd Latvijā tikai 71% no visiem virszemes ūdeņiem ir vidējā kvalitātē.

Spēli var spēlēt līdz 25 spēlētājiem vienlaikus, un tā ilgst 7 apļus (1 aplis = 1 gads). Spēli spēlē, izmantojot 2 metamkauliņus.

Lai spēlētu spēli, ir nepieciešams sagatavot: spēles pamatni, ūdens objektu kartiņas, lomu figūriņas, rīcību kartiņas, jautājumus, naudas zīmes (50 centi, 1 eiro, 2 eiro), rīcību aprakstus, lomu lapiņas un zivju figūriņas (apmēram 30 zivju figūriņas), kas reprezentē zivju populāciju ūdeņos. Zivju figūriņas tiek izvietotas pamatnes vidū.

1. Spēlē ir 7 dažādas lomas – **NVO (nevalstiskā organizācija), valdība, iedzīvotājs, lauksaimnieks, mežsaimnieks, zvejnieks, attīstītājs**.
Katrai komandai ir sava krāsa, kas tiek attēlota rīcību tabulā. NVO = **zaļš**; valdība = **sarkans**; iedzīvotājs = **balts**; uzņēmēji (lauksaimnieks, mežsaimnieks, zvejnieks, attīstītājs) = **oranžs**.
2. Spēlei ir nepieciešams **vadītājs**, kas fiksē punktus un ir atbildīgs par banku.
3. Lai sāktu spēli, katrs dalībnieks bez skatīšanās izvelk savu lomu (vienu no septiņām iezīmētajām lomām uz iepriekš sagatavotajām lomu lapiņām). Visi dalībnieki, kas ir izvilkuši to pašu lomu, sadalās attiecīgajās komandās. Katrai komandai tiek iedalītas attiecīgās naudas summas: NVO = 10 eiro; iedzīvotājs = 7 eiro; lauksaimnieks = 20 eiro; mežsaimnieks = 20 eiro; zvejnieks = 20 eiro; attīstītājs = 20 eiro; **valdībai netiek iedalīta sākuma summa**, jo šī komanda var izmantot banku priekš savām vajadzībām.
Par katru apiesto apli katra komanda saņem noteiktu naudas summu. Summas ir sekojošas: NVO = 7 eiro; iedzīvotājs = 3 eiro; visi uzņēmumi = tik, cik nopelna no savām darbībām + 2 eiro; bet valdība nesaņem neko.
4. Spēli sāk komanda, kura uzmet augstāko ciparu uz metamkauliņa.
5. Nonākot uz jebkura no ūdens objektiem, katrai lomai ir dažādas rīcības, ko šī komanda var darīt, un katrai rīcībai ir attiecīga ietekme uz ūdens kvalitāti un bioloģisko daudzveidību (plus vai mīnus punkti, kas ir apzīmēti tabulā zemāk).
6. Sākot katru apli, valdībai ir jānosaka nozvejas kvotas. Spēles vadītājs katrā aplī iedod zinātniskos ieteikumus un valdība var izlemt, vai tā vēlas pieturēties pie zinātniskajiem ieteikumiem vai palielināt nozvejas kvotas.
Zinātniskie ieteikumi zvejai: 1. aplī = 7 tonnas (1 zivs figūriņa reprezentē 1 tonnu); 2. aplī = 7 tonnas; 3. aplī = 6 tonnas; 4. aplī = 9 tonnas; 5. aplī = 8 tonnas; 6. aplī = 4 tonnas; 7. aplī = 4 tonnas.

7. Ja valdība seko zinātniskajiem ieteikumiem, tad nozvejas kvotas paliek tādas pašas kā augšā minētās, un katru apli nozvejojās zivis tiek atliktas atpakaļ spēles pamatnes vidū. Ja valdība izvēlas noteikt augstākas kvotas nekā ir noteikts zinātniskajos ieteikumos, tad ar katru apli zinātniskie ieteikumi samazinās uz pusi. Tādā gadījumā spēles vidū netiek liktas visas iepriekš nozvejojās zivis, bet tikai puse.

Īpašie noteikumi:

- Trešajā un sestajā aplī notiek vēlēšanas. Ja visi spēlētāji nav apmierināti ar to, kā strādā valdība, tad tiek rīkotas vēlēšanas. Tādā gadījumā visi spēlētāji velk ārā lomu kartiņas, un attiecīgi maina komandas. Spēle turpinās no tā paša punkta, kur palika pirms vēlēšanām.
- Trešajā aplī tiek atcelts OIK, kas nozīmē ka Hidroelektrostacijas vairāk nav izdevīgas. Tagad HES īpašniekiem par to uzturēšanu ir jāmaksā bankai.

Kā beidzas spēle?

Spēle tiek spēlēta līdz pēdējā komanda pabeidz 7. apli. Kad kāda komanda apiet pilnus 7 apļus, tā beidz spēli un gaida, kamēr spēli pabeigs pārējās komandas. Spēles beigās vadītājs saskaita kopā visu komandu punktus. Lai spēlētāji uzvarētu, viņiem ir nepieciešams sasniegt labu ūdens kvalitāti. Laba ūdens kvalitāte sasniegta tad, ja kopējais punktu skaits pārsniedz **+30 punktus**. Ja kopējais rezultāts ir starp **+15 un +29**, ūdens kvalitāte ir vidēja. Ja punktu skaits ir zem **+15**, tad ūdens kvalitāte ir slikta.

Rīcība	Punkti	Kas notiek, šo izvēloties?	Summa
Pārveidot par aizsargājamo teritoriju	plus 5	Ar šo lauciņu vairs neko nevar darīt.	Katru reizi, uzkāpjot uz šī lauciņa, spēlētāji ziedo 50 centus NVO.
Runāt ar īpašniekiem par pārmaiņām (dialogs)	0	Tas neļauj īpašniekam un NVO neko darīt ar šo ūdens objektu nākamajā gājienā.	0 (bet nākamajā gājienā īpašnieks nevar saņemt nekādu samaksu par šo lauciņu pat, ja kāds uz tā uzkāpj).
Iznīcināt HES (dambju nojaukšana)	plus 5	Tiek nojauktas HES stacijas. Tiem, kam šī kartiņa pieder, noliek šo kartiņu ārpus spēles, un vairs par to nesaņem nekādu naudu.	NVO saņem 1 eiro no HES īpašnieka par HES nojaukšanu.
Protestēt	plus 1	Tas neļauj īpašniekam darīt neko ar šo lauciņu, kamēr protests notiek. NVO savukārt nevar iet uz priekšu, kamēr notiek protests.	0 (bet īpašnieks nevar saņemt nekādu samaksu par šo lauciņu pat, ja kāds uz tā uzkāpj).
Pārdot kādam citam	0	Valsts nodod īpašuma kartiņu jaunajam īpašniekam.	Maksā īpašuma cenu, kas norādīta uz spēles pamatnes.
Labiekārtot	mīnus 2	Objektu vairāk nevar attīstīt ar citām lietām.	Valdība maksā attīstītājam 50 centus par šo, bet tie, kas uzkāpj uz šī lauciņa, maksā

			50 centus bankā, katru reizi uz tā uzkāpjot.
Pārveidot par aizsargājamo teritoriju	plus 5	Vairs neko nevar darīt ar šo lauciņu (ja valdība mainās tad iespējams balsot un noņemt aizsargājamās teritorijas status)	Valdība maksā NVO 2 eiro katru apli par teritorijas uzturēšanu. Katru reizi kāds uz šī lauciņa uzkāpj, maksā 50 centus bankā.
Ieviest apsaimniekošanas noteikumus	plus 1	Atkarībā no noteikumiem. Piemēram, nedrīkst būvēt rūpnīcas šajā teritorijā. Noteikumi var būt jebkādi, ko izdomā valdība.	0
Pirkt un privatizēt	0	Var atpirkt objektu no valdības. Ja valdība neko ar šo objektu nedara, tad tai ir jāpārdod šis objekts.	Maksā īpašuma cenu, kas norādīta uz spēles pamatnes.
Protestēt	plus 1	Tas neļauj īpašniekam darīt neko ar šo lauciņu, kamēr protests notiek. NVO savukārt nevar iet uz priekšu, kamēr protests notiek.	0 (bet īpašnieks nevar saņemt nekādu samaksu par šo lauciņu pat, ja kāds uz tā uzkāpj).
Uzbūvēt modernu māju	plus 3	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt.	Maksā 3 eiro par uzbūvi attīstītājam, bet saņem 1 eiro no katra kas uz šī lauciņa uzkāpj.
Uzbūvēt parastu māju	mīnus 2	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt.	Maksā 1 eiro attīstītājam, bet saņem 50 centus no katra, kas uz šī lauciņa uzkāpj.
Pirkt	0	Var atpirkt objektu no valdības. Ja valdība neko ar šo objektu nedara, tad tai ir jāpārdod šis objekts.	Maksā īpašuma cenu, kas norādīta uz spēles pamatnes.
Pārvērst par lauksaimniecības zemi (konvencionālo)	mīnus 8	Ja grib, var mainīt pēc kāda laika uz bioloģisko lauksaimniecību. Tiek pieskaitīti atpakaļ iepriekš iedotie mīnusi, bet plusi, kas tiek doti par bioloģisko lauksaimniecību, nāk klāt tikai pēc 3 apliem.	Maksā 6 eiro bankā par lauksaimniecības ieviešanu, bet saņem 4 eiro no bankas par katru apli.
Pārvērst par lauksaimniecības zemi (bioloģisko)	plus 4	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt.	Maksā 6 eiro bankā par lauksaimniecības ieviešanu, bet saņem 2.5 eiro no bankas par katru apli.
Izveidot buferjoslas	plus 3	Šī ir kā papildopcija abām lauksaimniecības praksēm (konvencionālajai un bioloģiskajai).	Atņem 50 centus no lauksaimniecības maksājuma (katru apli).
Izveidot mitrzeses	plus 3	Šī ir kā papildopcija abām lauksaimniecības praksēm.	Atņem 50 centus no lauksaimniecības maksājuma (katru apli).
Cirst mežu (izlases cirte)	plus 4	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt (naudu saņem katru apli).	Katru apli saņem 2 eiro no bankas.
Cirst mežu (kailcirte)	mīnus 8	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt (naudu saņem vienreiz).	Vienreizējs maksājums 5 eiro no bankas.
Izveidot meža buferjoslas	plus 4	Šī ir kā papildopcija abām mežsaimniecības praksēm.	Atņem 50 centus no ciršanas maksājuma (izlases cirstei katru apli, kailcirtei no vienreizējā maksājuma).
Būvēt viesnīcu	mīnus 4	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt.	Par viesnīcas būvi maksā 3 eiro bankai, bet katru apli par viesnīcu saņem 1 eiro.

Būvēt rūpnīcu	mīnus 5	Neko citu uz šī objekta vairs nevar darīt.	Par rūpnīcas būvi maksā 4 eiro bankai, bet katru apli no rūpnīcas saņem 2 eiro.
Zvejot ar traļļiem	mīnus 4	Var izvēlēties tikai 1 zvejas opciju (katru apli): 1 zivs = 1 tonna. Par katru nozvejoto tonnu tiek izņemta 1 zivs no spēles vidus.	Par katru tonnu saņem 1 eiro. Maksimums, ko var nozvejot ar traļļiem, ir 10 tonnas gadā, bet nevar pārsniegt daudzumu, ko valdība ir noteikusi.
Zvejot ar tīkliem	mīnus 2	Var izvēlēties tikai 1 zvejas opciju (katru apli): 1 zivs = 1 tonna. Par katru nozvejoto tonnu tiek izņemta 1 zivs no spēles vidus.	Par katru tonnu saņem 1 eiro. Maksimums, ko var nozvejot ar tīkliem, ir 6 tonnas gadā, bet nevar pārsniegt daudzumu, ko valdība ir noteikusi.
Zvejot ar jedām	plus 1	Var izvēlēties tikai 1 zvejas opciju (katru apli): 1 zivs = 1 tonna. Par katru nozvejoto tonnu tiek izņemta 1 zivs no spēles vidus.	Par katru tonnu saņem 1 eiro. Maksimums, ko var nozvejot ar jedām, ir 3 tonnas gadā, bet nevar pārsniegt daudzumu, ko valdība ir noteikusi.

Īpašie lauciņi	Punkti	Kas notiek, šo izvēloties?	Summa
HES	mīnus 4	Iegādāties HES, ūdens kvalitāte pasliktinās.	Cena par katru HES ir 2 eiro (maksā bankai). Katrā aplī par katru HES saņem 1 eiro no bankas (līdz OIK tiek atcelts). Pēc tam par HES ir jāmaksā katrā aplī 1 eiro.
Lai jūra čum un mudž	plus 1	Uzkāpjot uz šī lauciņa, spēlētājs var izvēlēties patērēt ilgtspējīgas zivis.	Maksā bankai 50 centus.
Daru Labu Dabai	plus 1	Uzkāpjot uz šī lauciņa, spēlētājam ir iespēja doties dabā un palīdzēt bioloģiskai daudzveidībai. Izvēloties šo opciju, tiek izlaists viens gājienš.	0
Dabā Ejot	plus 1	Uzkāpjot uz šī lauciņa, spēlētājam ir iespēja pavadīt dienu mācoties par to, kā atbildīgi doties dabā. Izvēloties šo opciju, izlaid vienu gājienu.	0
Bonusu diena	0	Uzkāpjot uz lauciņa saņem 1 eiro.	saņem 1 eiro no bankas
Slimnīca	0	Kad spēlētājs nokļūst slimnīcā (uzkāpjot uz "dodies uz slimnīcu" vai arī ar jautājumu kartiņām), jāizlaiž 3 gājieni. Ja vēlas tikt ārā no slimnīcas uzreiz, tad var samaksāt 1 eiro bankai.	Izlaiž gājienu vai maksā 1 eiro bankai.

Jautājumu kartiņas	Punkti	Kas notiek, šo izvēloties?
Dodies uz "Daru Labu Dabai".	plus 1	Jādodas pulksteņrādītāja virzienā uz Daru Labu Dabai. Paejot garām "Sākums", skaitās kā apiets aplis.
Vasaras temperatūras sasniedz jaunus rekordus, un zied zilaļģes. Dodies uz slimnīcu.	0	Jādodas pulksteņrādītāja virzienā uz Slimnīcu. Paejot garām "Sākums", skaitās kā apiets aplis.
Dodies uz slimnīcu.	0	Jādodas pulksteņrādītāja virzienā uz Slimnīcu. Paejot garām "Sākums", skaitās kā apiets aplis.
Iespēja uzlabot ūdens kvalitāti: Cik ilgā laikā notiek pilna ūdens apmaiņa Baltijas jūrā?	plus 1	Pareizi atbildot uz jautājumu, ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.
Ūdens attīrīšanas stacija beidza darboties. Ūdens kvalitāte pasliktinās par 2 punktiem.	mīnus 2	Ūdens kvalitāte automātiski pasliktinās par 2 punktiem.
Kampaņa "Lai jūra čum un mudž" ir ietekmējusi sabiedrības paradumus. Ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.	plus 1	Automātiski ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.
Iespēja doties uz jebkuru lauciņu.	0	Pulksteņrādītāja virzienā var doties uz jebkuru lauciņu. Paejot garām "Sākums", skaitās kā apiets aplis.
Dodies uz #DabāEjot.	plus 1	Jādodas pulksteņrādītāja virzienā uz #DabāEjot. Paejot garām "Sākums", skaitās kā apiets aplis.
Iespēja uzlabot ūdens kvalitāti: Kas ir eitrofikācija?	plus 1	Pareizi atbildot uz jautājumu, ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.
Iespēja tikt ārā no slimnīcas!	0	Spēlētājs atsāk spēli.
Iespēja uzlabot ūdens kvalitāti: Kā lauksaimniecība ietekmē Baltijas jūru?	plus 1	Pareizi atbildot uz jautājumu, ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.
Iespēja uzlabot ūdens kvalitāti: Kāpēc zuši izmirst?	plus 1	Pareizi atbildot uz jautājumu, ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.
Iespēja uzlabot ūdens kvalitāti: Kas ir bioloģiskā daudzveidība?	plus 1	Pareizi atbildot uz jautājumu, ūdens kvalitāte uzlabojas par 1 punktu.
Dodies uz tuvāko HES.	0	Pulksteņrādītāja virzienā dodies uz tuvāko HES. Ja tas nevienam nepieder, tad to var iegādāties.
Jūrā nonācis naftas piesārņojums. Ūdens kvalitāte pasliktinās par 2 punktiem.	mīnus 2	Ūdens kvalitāte automātiski pasliktinās par 2 punktiem.